

РОЛЬ ПОДАТКОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА У РЕГУЛЮВАННІ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ

Дослідження проблеми податкового регулювання банківської діяльності містить у собі аналіз діючої практики оподаткування банків, а також вивчення впливу податків на їх роботу. Актуальність даних питань викликана, по-перше, недостатньою науковою розробленістю податкового аспекту державного регулювання банківської діяльності і багато в чому зумовленою цим суперечливістю думок, оцінок і пропозицій, висловлених щодо діючої системи податкових відносин держави з банківським сектором, по-друге, – значною роллю банків у системі економічних перетворень, їх впливом на макроекономічні і кон'юнктурні процеси, що виникають і формуються в сучасній українській економіці.

Як зазначає Л. А. Ключко, податкове регулювання є одним з видів економічних методів, які відіграють важливу роль у забезпеченні фінансової стійкості комерційних банків [5, с. 78].

На даний час у зв'язку з розвитком процесів зниження прибутковості банківської системи з'являється нагальна потреба в дослідженнях податкового методу регулювання банківської діяльності. Головною метою такого впливу є підвищення ефективності використання кредитних ресурсів як складової частини національного багатства. Оподаткування банків повинне забезпечити умови, сприятливі для формування кредитної системи, стійкої до негативного впливу внутрішніх і зовнішніх чинників, з одного боку, і для перетворення її в активний інструмент інвестиційного процесу й економічного росту, з іншого.

Цікавим є висловлювання М. Я. Белузи, яка пише, що для того щоб уявити собі, що таке інститут оподаткування банків, достатньо лише згадати, яких сфер він торкається. Їх всього чотири: оподаткування, банківська справа, бухгалтерський облік і юриспруденція. Кожна з них навіть окремо – це велика наука [1, с. 5].

Оподаткування банків пов'язане з правовими і економічними умовами залучення грошових коштів від юридичних та фізичних осіб і розміщення їх на умовах забезпеченості, повернення, строковості, платності та цільового характеру використання, а також із здійсненням інших банківських операцій і цивільно-правових угод.

Банки, як вважає Г. В. Петрова, перетворившись в нових економічних умовах в основні структурні елементи фінансово-промислових груп, транснаціональних компаній, державних і недержавних фінансово-інвестиційних консорціумів та інших фінансово-промислових конгломератів, стали власниками, користувачами і розпорядниками значних прибутків і, відповідно, великими платниками податків [9, с. 115].

Податки як інструмент проведення централізованої фінансово-кредитної політики держави в банківській системі посідають досить вагомe місце і покликані найкращим чином забезпечити:

1. Накопичення централізованих фондів коштів, необхідних для виконання державою своїх функцій.
2. Регулювання фінансово-господарської діяльності виробників товарів і послуг на основі створення рівних умов для підприємницької діяльності, незалежно від їх організаційно-правових форм та форм власності.
3. Формування непрямих методів регулювання розподілу фінансових ресурсів для забезпечення пріоритетного розвитку окремих галузей народного господарства.

* здобувач Академії ДПС України.

Науковий керівник: доктор юридичних наук, професор Воронова Л. К.

4. Наближення методів розподілу доходів в Україні до системи оподаткування у країнах з розвинутою ринковою економікою, що є однією з економічних передумов участі в світових економічних процесах.

Банківська діяльність є різновидом підприємницької, яка має свої відмінні риси. Серед основних таких особливостей російський вчений О. М. Олейник виділяє наступні. По-перше, банки отримують прибуток з обороту, а тому у них існує великий ризик втрати не лише власних, але й залучених коштів. По-друге, отримання прибутку в банківській сфері відбувається в основному від операцій, пов'язаних з оборотом фінансових інструментів, які є одночасно умовою існування держави та забезпечення її суверенітету. По-третє, в силу перших двох особливостей є наявним детальне і всебічне державне регулювання даного виду підприємницької діяльності, яке забезпечує в першу чергу публічні інтереси, а потім баланс приватних інтересів [8, с. 28].

Як відзначають американські вчені Хау Річард Р., Райс Дональд С. та Козлов Николас Н., банк заробляє гроші шляхом різниці між вартістю його фондів (тобто процентів, які виплачуються на депозити та інші позики) і процентами, які заробляються банком на різних кредитах. Ця "процентна різниця" класифікується як "чистий прибуток з процентів" і є для багатьох банків основним джерелом прибутку. Банки також заробляють гроші на джерелах безпроцентного прибутку, таких, як торгова діяльність і комісійні доходи, отримані шляхом надання: 1) інших послуг, пов'язаних з видачею кредитів (наприклад, забезпечення акредитивами); 2) консультаційних послуг (консультації по управлінню грошовими фондами, по злиттю і купівлі підприємств); 3) інших послуг (користування банківськими сейфами, послуг "довіреної особи" та ін) [17, с. 11].

За класифікацією Д. Гладкого, доходи банківських установ в Україні можна поділити на 4 групи:

1. **Процентні доходи**, які включають в себе доходи за коштами, розміщеними в інших банках, доходи за кредитами, наданими юридичним та фізичним особам, процентні доходи за цінними паперами.
2. **Комісійні доходи**, які включають в себе доходи за розрахунково-касове обслуговування (видача готівки клієнту, продаж готівки іншим банкам), за операціями на валютному ринку (купівлі і продаж іноземної валюти для клієнтів, видача валютної готівки з рахунків), за операціями із цінними паперами, інші комісійні доходи (за відкриття рахунків, здійснення переказів по системі Вестерн юніон тощо).
3. **Результати від торговельних операцій**, які включають в себе доходи від торгівлі іноземною валютою (курсова різниця від торгівлі готівковою та безготівковою валютою), від торгівлі цінними паперами.
4. **Інші доходи**, які включають в себе дивіденди від корпоративних цінних паперів у портфелі банку, зменшення суми резервів, штрафи, пені, неустойки [3, с. 6-7].

Як відмічається в колективній роботі українських науковців О. Д. Данілова, В. П. Ходаківської, Л. А. Клюско та Б. М. Горбанського, прибуток у банківській діяльності виконує надзвичайно важливі функції. По-перше, прибуток є важливим фактором підвищення капіталізації банку та необхідним для залучення нового капіталу, що, в свою чергу, дає змогу розширити обсяг банківських операцій та послуг, а також підвищити їх якість. Якщо прибуток на капітал у банківській сфері буде нижчим, ніж в інших галузях народного господарства, то обов'язково відбудеться перелив капіталу в більш прибуткові галузі. По-друге, прибуток є джерелом створення страхових фондів та страхування ризиків за здійснюваними операціями. Це забезпечує фінансову стійкість банку, зміцнює довіру клієнтів та укрупнює позиції банку в конкурентній боротьбі [4, с. 164-165].

Згідно із Законом України "Про систему оподаткування" від 25 червня 1991 року № 1251 банки поряд з іншими господарюючими суб'єктами є платниками податків, зборів (обов'язкових платежів) до бюджетів та державних позабюджетних фондів.

При здійсненні основної діяльності банки сплачують такі загальнодержавні податки і збори:

- податок на додану вартість;
- податок на прибуток підприємств;
- мито;

- державне мито;
- плата (податок) за землю;
- податок з власників транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів;
- збір на обов'язкове пенсійне страхування;
- плата за торговий патент на деякі види підприємницької діяльності;
- збори до Фонду гарантування вкладів фізичних осіб (початковий, регулярний, спеціальний).

Щодо місцевих податків, то банки, як правило, сплачують лише податок з реклами та комунальний податок.

Аналіз чинного законодавства України показує, що суттєві відмінності в механізмі оподаткування банків спостерігаються лише при сплаті ними податку на прибуток та податку на додану вартість, а також зборів до Фонду гарантування вкладів фізичних осіб (банки є єдиними платниками цих зборів). Відмінний від інших порядок оподаткування банківських операцій зумовив появу наказу Державної податкової адміністрації України № 148 від 31.03.2003 року, яким спеціально для банків було затверджено окремий Порядок складання декларації з податку на прибуток.

Податок на прибуток з банків стягується за загальними нормами оподаткування прибутку підприємств із врахуванням особливостей, які обумовлені специфічними джерелами отримання банківського прибутку та багатопрофільним характером їх діяльності.

Згідно із Законом України "Про оподаткування прибутку підприємств" від 28 грудня 1994 року № 334/94 (далі – Закон про оподаткування прибутку) для всіх платників податку встановлено ставку оподаткування прибутку в розмірі 30 відсотків. Об'єктом оподаткування є прибуток, який визначається шляхом зменшення суми скоригованого валового доходу звітного періоду на суму валових витрат платника податку та суму амортизаційних відрахувань.

Валовий дохід банків формується за рахунок загальної суми доходів від усіх видів діяльності. Датою збільшення доходів банків від здійснення кредитно-депозитних операцій є дата нарахування процентів (комісійних) у строки, визначені кредитним (депозитним) договором. У разі, якщо сума одержаних від боржника (дебітора) процентів (комісійних) перевищує їх нараховану суму (наприклад, у разі дострокового погашення зобов'язань), валовий дохід банку збільшується на суму фактично одержаних протягом податкового періоду відсотків (комісійних).

До складу валових витрат банків, зокрема, відносяться процентні витрати (сплачені проценти за користування залученими на міжбанківському кредитному ринку ресурсами, витрати за депозитами фізичних і юридичних осіб), комісійні витрати (за розрахунково-касове обслуговування в інших банках, за операціями на валютному ринку), суми коштів, внесених до страхових резервів, суми безнадійної заборгованості, витрати зі страхування кредитних ризиків, витрати на інші банківські (оренда приміщень, лізинг основних засобів та устаткування, сплата внесків до Фонду гарантування вкладів фізичних осіб) та небанківські операції (заробітна плата, амортизація, охорона).

В даний час необхідно пам'ятати про регулюючу функцію податків і створювати ситуацію, яка б стимулювала банки активно виступати в ролі інвестора. Для цього потрібно створити умови, за яких податкові пільги в сфері банківської діяльності будуть мати більш дієвий і конкретний характер, а не виступати лише в ролі декларацій.

Не можна не погодитися з думкою А. Є. Морозова про те, що інвестиційна діяльність банків стимулюється засобами податкового впливу лише опосередковано – шляхом надання пільг підприємствам, які використовують банківські кредити [6, с. 35]. Відповідно до пункту 5.5.1. статті 5 Закону про оподаткування прибутку до складу валових витрат підприємств відносяться будь-які витрати, пов'язані з виплатою або нарахуванням процентів за борговими зобов'язаннями (у тому числі за будь-якими кредитами, депозитами), якщо такі виплати або нарахування здійснюються у зв'язку з веденням господарської діяльності платника податку. Відповідно до пункту 7.9.1 статті 7 цього ж Закону не включаються до валового доходу і не підлягають оподаткуванню кошти або майно, залучені платником податку у зв'язку з отриманням фінансових кредитів від інших осіб-кредиторів, а також поверненням основної суми фінансових кредитів, наданих платником податку іншим особам-дебіторам.

Вивчення ряду робіт науковців, які досліджували проблему оподаткування банків, показує, що більшість з них підтримують ідею звільнення від оподаткування тих доходів банків, які одержані від довгострокових кредитів, наданих підприємствам реального сектору економіки, а також доходів від вкладень, що здійснюються у рамках цільових державних програм [7, с. 50], [10, с. 19], [11, с. 31], [15, с. 23].

На нашу думку, в Україні необхідно створити умови, за яких банкам було би вигідно надавати довгострокові кредити, а суб'єктам підприємницької діяльності – брати ці кредити для розширення виробництва та збільшення кількості нових робочих місць. Створення таких умов могло би відбутися з разі повного звільнення банків від сплати податку на прибуток, який вони отримують від надання довгострокових кредитів підприємствам, що працюють в сферах економіки, визначених державою пріоритетними. На таких умовах обов'язково повинно здійснюватися надання кредитів сільськогосподарським виробникам.

Введення запропонованих змін в оподаткуванні банків не тільки не зменшить дохідну частину бюджету, але й навпаки, в перспективі повинно збільшити надходження обов'язкових платежів до державної скарбниці. Навіть якщо підприємство, яке отримало довгостроковий кредит, в перший рік після початку діяльності не буде отримувати великі прибутки, доходи в бюджет будуть надходити за рахунок того, що зменшаться виплати по безробіттю, і, крім того, в бюджет буде надходити прибутковий податок (податок з доходів фізичних осіб), а також інші обов'язкові платежі, де базою оподаткування є фонд оплати праці.

Досліджуючи дане питання В. В. Попов приходять до висновку, що навіть при незначному зниженні податків банківська справа не тільки розквітає, але й стає потенційним джерелом збільшення податкових надходжень [11, с. 30].

Одним з податків, що сплачується банками, база оподаткування якого безпосередньо пов'язана з наданням послуг, як пише Е. А. Харитонов, є податок на додану вартість [16, с. 22]. В Україні порядок нарахування та сплати даного податку регулюється Законом України "Про податок на додану вартість" № 168/97-ВР від 03.04.1997 року. Згідно з нормами даного закону платником податку на додану вартість є особа, обсяг оподатковуваних операцій з продажу товарів (робіт, послуг) якої протягом будь-якого періоду з останніх дванадцяти календарних місяців перевищував 3600 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Для банків, як правило, об'єктом оподаткування податком на додану вартість є операції з продажу товарів (робіт, послуг) на митній території України. Зокрема банки повинні сплачувати даний податок з операцій по продажу бланків дорожніх, банківських та особистих чеків, цінних паперів, розрахункових та платіжних документів, пластикових (розрахункових) карток. Відповідно до пункту 3.2.4 Закону України "Про податок на додану вартість" на загальних умовах оподатковуються операції банків з обігу банкнот та монет Національного банку України, що використовуються для нумізматичних цілей, колекцій марок, конвертів чи листівок для філателістичних потреб. Базою оподаткування для таких операцій є продажна вартість товару.

Разом з тим велика кількість операцій банків звільнена від оподаткування податком на додану вартість. Спільним листом Державної податкової адміністрації України та Національного банку України № 12049/7/15-2317 від 04.08.2003 року визначено 6 основних груп операцій з розрахунково-касового обслуговування та операцій з цінними паперами, що здійснюються банками і не є об'єктами для оподаткування податком на додану вартість:

- 1) операції, що пов'язані з відкриттям (закриттям) рахунків у національній валюті,
- 2) операції з документарного оформлення чи підтвердження розрахунків клієнтів,
- 3) операції, що пов'язані з проведенням розрахунків клієнтів за всіма видами рахунків у національній та іноземній валюті,
- 4) операції, що забезпечують виконання розрахунків або є їх складовою частиною,
- 5) операції, що пов'язані з касовим обслуговуванням клієнтів,
- 6) операції з цінними паперами.

На нашу думку, перелік операцій, які не обкладаються податком на додану вартість, повинен бути зменшеним. З нього зокрема необхідно виключити операції, що пов'язані з проведенням розрахунків клієнтів за всіма видами рахунків у національній та іноземній

валюти, а також операції, що пов'язані з касовим обслуговуванням клієнтів, оскільки саме оподаткування цих операцій може забезпечити додаткові надходження до Державного бюджету України. Щодо бази оподаткування, то тут вона може визначатися у тому ж порядку, що і при здійсненні діяльності в сфері комісійної торгівлі. Згідно з пунктом 4.3 статті 4 Закону України "Про податок на додану вартість" для платника податків, що здійснює комісійну торгівлю, базою оподаткування виступає його комісійна винагорода.

Специфіка оподаткування банків зумовлена також існуванням певних обмежень стосовно видів їх господарської діяльності, порівняно з іншими суб'єктами. Відповідно до частини першої статті 48 Закону України "Про банки і банківську діяльність" банкам забороняється діяльність у сфері матеріального виробництва, торгівлі (за винятком реалізації пам'ятних, ювілейних і інвестиційних монет) та страхування, крім виконання функцій страхового посередника.

Дослідження механізму оподаткування банківських установ дає підстави стверджувати, що в порівнянні з іншими платниками податків банки поставлені у більш вигідне положення, оскільки податкова база в них значно вужча, і вони мають більш комфортний податковий режим. Крім того загальновідомо, що банки вміють приховувати свій прибуток.

Способи податкової оптимізації в галузі банківської діяльності суттєво відрізняються, в зв'язку з тим, що банки знаходяться під досить суворим державним наглядом, аналогу якого немає в жодній іншій галузі, а тому стратегія ухилення від сплати податків тут дещо інша. Найбільш поширеним способом податкової оптимізації для банків є пристосування. Саме банківське право є джерелом віртуозних договірних схем, які часто спрямовані не стільки на збільшення прибутку, скільки на проведення операцій з управління фінансовими потоками різних підприємств.

Іншими методами, які використовують банки для уникнення оподаткування, є відміна одіозних нормативних актів в судовому порядку, розробка і просування необхідних проектів законів і підзаконних актів, публічне обговорення таких проектів.

Працівники податкових органів у своїх публікаціях часто звертають увагу на невідповідність розміру податків, які сплачують банки їх реальним доходам [18, с. 24]. На думку Я. Янушевича, останнім часом виникла негативна тенденція щодо діяльності банків як платників податків, яка пов'язана із концентрацією банківського капіталу та утворенням на його основі потужних промислово-фінансових груп. Це призводить до того, що, незважаючи на збільшення активів, за якими банки повинні отримувати прибуток, рівень сплати ними податків постійно зменшується [19, с. 56].

Банки пояснюють зниження рівня сплати податків об'єктивними причинами: процес збільшення розмірів кредитних портфелів автоматично веде до росту резервів під кредити і, відповідно, зменшення база оподаткування.

В багатьох країнах мистецтво банків приховувати свій прибуток викликало рішення про посилення оподаткування банківського сектора шляхом введення оподаткування не прибутку, а активів банків. Як зазначає Е. Н. Василишин, ряд країн Латинської Америки (Мексика, Аргентина, Венесуела, Перу, Еквадор і Болівія) ще у 1989-1993 роках перейшли на розрахунок бази оподаткування банків виходячи з вартості їх активів [2, с. 48-50].

Деякі вчені пропонують обкладати податком нерухомість банків, зокрема А. П. Починок в своїй статті, присвяченій проблемі оподаткування банківських установ, висловлює наступну думку: "Якщо неважко мінімізувати прибуток ..., то банківську нерухомість сховати неможливо" [12, с. 42]. Інший російський науковець В. Слепов, пропонує ввести для банків спеціальний податок у вигляді певного проценту на валюту балансу [13, с. 13].

Сучасна ситуація в Україні диктує такі умови, за яких держава повинна регулювати масштаби і темпи накопичення капіталу в банківській сфері шляхом розумного податкового регулювання діяльності банків. І тут важливо враховувати податкові нормативи інших країн.

Як відмічає В. В. Попов, по законодавству ряду країн не обкладаються податками доходи банків, отримані від інвестицій в державні і місцеві цінні папери, а за таких умов банки купують до 40-60 % облігацій уряду, здійснюючи грошові вливання в економіку держави. Автор також акцентує увагу на тому, що створення альтернативних способів оподаткування за кордоном дозволяє банкам без особливих зусиль вибрати оптимальний щодо оподаткування спосіб вкладення своїх коштів [11, с. 30-31].

В роботах російських авторів К. М. Темнікової та С. А. Тиртишного можна знайти інформацію про те, що в країнах західної Європи, як правило, система оподаткування банків пов'язана із загальною системою податків на корпорації, і загальний розмір податків з урахуванням деяких незначних відмінностей знаходиться в межах 30-60 % [14, с. 46-48], [15, с. 23-25].

Ще однією особливістю оподаткування банків за кордоном є те, що для них існує достатньо велика кількість пільг порівняно з іншими платниками податків. Найважливішою серед яких вважається пільга по оподаткуванню доходів, одержаних за кордоном.

К. М. Темнікова, досліджуючи механізм оподаткування банків США, звертає увагу на наявність там практики, згідно з якою, якщо банк має дохід, то мінімальний податок в розмірі визначеному законодавством, ним всеодно повинен бути сплачений [14, с. 44]. На нашу думку, даний досвід був би корисним для перенесення його в українське законодавство, оскільки досить часто банки з багатомільйонними фінансовими оборотами, користуючись недосконалістю податкового законодавства, в кінці року показують мінімальний прибуток і, відповідно, сплачують незначні суми податків.

На основі вивчення теоретичних напрацювань в сфері оподаткування банківської діяльності та аналізу правової бази, яка регулює дану сферу суспільних відносин, можна зробити наступні узагальнення щодо досліджуваної теми та виробити пропозиції по вдосконаленню законодавства:

1. Банківська діяльність підлягає оподаткуванню, що здійснюється по особливим правилам, які зумовлені виконанням банками специфічних операцій, залученням в цю діяльність коштів інших суб'єктів, а також встановленням державою для банків суворих економічних нормативів.

2. Податки як інструмент проведення централізованої фінансово-кредитної політики держави в банківській системі займають досить вагоме місце і покликані найкращим чином забезпечити: накопичення централізованих фондів коштів, необхідних для виконання державою своїх функцій, регулювання розподілу фінансових ресурсів з метою забезпечення пріоритетного розвитку окремих галузей народного господарства, а також наближення методів розподілу доходів в Україні до системи оподаткування країн з розвинутою ринковою економікою.

3. При здійсненні своєї основної діяльності банки сплачують такі загальнодержавні податки і збори: податок на додану вартість, податок на прибуток підприємств, мито, державне мито, плата (податок) за землю, податок з власників транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів, збір на обов'язкове пенсійне страхування, плата за торговий патент на деякі види підприємницької діяльності, збори до Фонду гарантування вкладів фізичних осіб (початковий, регулярний, спеціальний). Щодо місцевих податків, то банки, як правило, сплачують лише податок з реклами та комунальний податок. Суттєві відмінності в механізмі оподаткування банків спостерігаються лише при сплаті ними податку на прибуток та податку на додану вартість, а також зборів до Фонду гарантування вкладів фізичних осіб (банки є єдиними платниками цих зборів).

4. Враховуючи світовий досвід вважаємо за необхідне ввести в Україні диференційований підхід до оподаткування банків, а саме використовувати більш низьку ставку податку на прибуток у тому випадку, якщо банк спрямовує свої доходи на збільшення капіталу, на розвиток діяльності за кордоном. Крім того, необхідно створити умови, за яких банкам було би вигідно надавати довгострокові кредити, а суб'єктам підприємницької діяльності – брати ці кредити для розширення виробництва та збільшення кількості нових робочих місць. Створення таких умов могло би відбутися в разі повного звільнення банків від сплати податку на прибуток, який вони отримують від надання довгострокових кредитів підприємствам, що працюють в сферах економіки, визначених державою пріоритетними. На таких умовах обов'язково повинно здійснюватися надання кредитів сільськогосподарським виробникам. Введення запропонованих змін в оподаткуванні банків не тільки не зменшить дохідну частину бюджету, але й навпаки в перспективі повинно збільшити надходження обов'язкових платежів до державної скарбниці. Навіть якщо підприємство, яке отримало довгостроковий кредит, в перший рік після початку своєї діяльності не буде отримувати великі прибутки, доходи в бюджет будуть надходити за рахунок

того, що зменшаться виплати по безробіттю, і, крім того, в бюджет буде надходити прибутковий податок (податок з доходів фізичних осіб), а також інші обов'язкові платежі, де базою оподаткування є фонд оплати праці.

5. Дослідження механізму оподаткування банківських установ дає всі підстави стверджувати, що банки поставлені у більш вигідне положення в порівнянні з іншими платниками податків, оскільки податкова база в них значно вужча і вони мають більш комфортний податковий режим.

6. Беручи до уваги вміння банків приховувати свій прибуток, шляхом використання різноманітних договірних схем, вважаємо за необхідне, в якості експерименту в одній з областей України на законодавчому рівні запровадити розрахунок бази оподаткування банків, виходячи з вартості їх активів, як це практикується в країнах Латинської Америки. Це дасть змогу виявити всі переваги і недоліки такого способу оподаткування і в перспективі запровадити таку систему збору податків для всіх банків.

7. Перелік операцій банків, які не обкладаються податком на додану вартість, повинен бути зменшений. З нього зокрема необхідно виключити операції, що пов'язані з проведенням розрахунків клієнтів за всіма видами рахунків у національній та іноземній валюті, а також операцій, що пов'язані з касовим обслуговуванням клієнтів, оскільки оподаткування цих банківських послуг може забезпечити реально додаткові надходження до Державного бюджету України.

8. Серед особливостей оподаткування банківської діяльності за кордоном, які потенційно можуть бути перенесені в українське законодавство, слід виділити наступні: доходи банків, отримані від інвестицій в державні і місцеві цінні папери повністю звільняються від оподаткування; для банків існують альтернативні способи оподаткування, що надає їм право вибору оптимальної в плані оподаткування спеціалізації своєї діяльності; в багатьох країнах, якщо банк має дохід, то мінімальний податок в розмірі, визначеному законодавством, ним всеодно повинен бути сплачений.

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Белуза М. Я., Веренков А. И. Налогообложение и учет в коммерческих банках в 1997 г.: Справочник-альманах. – М.: Концерн Банковский Деловой Центр, 1997. – 272 с.
2. Василищен Э. Н. К вопросу о налогообложении российских коммерческих банков //Деньги и кредит. – 1999. – № 5. – С. 48-52.
3. Гладких Д. Особливості планування доходів, витрат і податків банківської установи //Вісник НБУ. – 2001. – січень. – С. 6-8.
4. Данілов О. Д., Хомаківська В. П., Клюско Л. А., Горбанський Б. М. Оподаткування фінансових установ: Навчальний посібник. – Ірпінь: Академія ДПС України, 2002. – 268 с.
5. Клюско Л. А. Диверсифікація оподаткування діяльності банків //Фінанси України. – 1999. – № 12. – С. 78-81.
6. Морозов А. Е. Роль налогового законодательства в стимулировании инвестиционной деятельности банков //Банковское право. – 2001. – № 1. – С. 35-37.
7. Мурычева А. В. Вопросы налогообложения кредитных организаций в условиях кризиса //Аналитический Вестник Аппарата Совета Федерации. – 1998. – № 5. – С. 47-52.
8. Олейник О. М. Основы банковского права: Курс лекций. – М.: Юристъ, 1997. – 424 с.
9. Петрова Г. В. Налоговое право: Учебник для вузов. – М.: Издательская группа "Инфра-М" – "Норма", 1997. – 271 с.
10. Попов В. В. Банки как субъекты налогового права: Автореф. дисс. ... канд. юр. наук: 12.00.12. Саратовская государственная академия права. – Саратов, 1998. – 25 с.
11. Попов В. В. Вопросы налогообложения банков как участников рынка ценных бумаг //Банковское право. – 1998. – № 1. – С. 28-31.
12. Починок А. П. Налог на прибыль банков //Экономика и жизнь. – 1997. – № 35. – С. 41-45.

13. Слепов В. Налогообложение банков //Закон. Финансы. Налоги. – 1999. – № 27. – С. 12-14.
14. Темникова К. Н. Интеграция банковской системы России в мировое банковское общество и проблемы налогообложения деятельности банков //Налоги. – 1998. – № 3-4. – С. 44-51.
15. Тыртышный С. А. Зарубежный опыт налогообложения коммерческих банков //Финансы. – 1996. – № 7. – С. 23-25.
16. Харитонов Э. А. Об особом статусе банков при применении положений статей 38-40 НК РФ //Банковское право. – 2000. – № 2. – С. 21-22.
17. Хау Ричард Р., Райс Дональд С., Козлов Николас Н. и др. Правовые основы банковской деятельности: Учебное пособие. – М.: Белые альвы, 1995. – 103 с.
18. Чичирко Т. Контроль за банківськими установами //Вісник податкової служби України. – 2002. – № 18. – С. 24-25.
19. Янушевич Я. Перевірка діяльності банків – обов'язок органів податкової служби //Вісник податкової служби України. – 2002. – № 13. – С. 56-57.